

формуванні образу письменника України цього періоду. Переосмислення ідентичності письменника крізь призму «талант / бездарність», «натхнення / відсутність натхнення» є важливим маркером загальної тенденції у літературному процесі – потреби не просто у нових іменах, але й творах високого рівня, написаних з натхнення.

Гумористично-сатиричний дискурс журналу «Перець» (1948–1971) засвідчує існування двох важливих тематично-типологічних домінант у ставленні до письменника і літератури: генераційного поділу літературного процесу та критики графоманства і низькопробності художніх творів.

Література

1. Віннікова Н. Дискурс української літературної пародії / Наталія Віннікова. – К. : Наук. думка., – 2014. – 432 с.
2. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної на рації / Пер. з пол. Н. Гончаренко / Єжи Топольський. – К. : «КІС», 2012. – 400 с.

Романенко Л.В.,

кандидат філологічних наук,
Маріупольський державний університет

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКИХ ГУМОРИСТИЧНИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ

Українська література доволі багата на жанри. Кожний період її розвитку ознаменувався актуалізацією та вдосконаленням якогось із них, появою різновидів. Українська дитяча література розвивалася в контексті т.зв. “дорослої”, проте, як уже неодноразово було доведено, мала специфічні риси. Одним із напрямків розвитку дитячої літератури стали гумористичні тексти. До гумористичних творів традиційно відносять жанри: анекдот, байка, усмішка, гумореска, співомовка, фейлетон. Деякі з них ототожнюються з ім'ям конкретного українського письменника, як-от: найбільшого розвитку в українському письменстві жанр співомовки набув у творчості Степана Руданського, усмішка – жанр, розроблений Остапом Вишнею, що поєднує в собі ознаки фейлетону та гуморески. На відміну від них жанр анекдоту представлений саме у фольклорі, проте письменники черпають з них теми для літературних гумористичних творів.

Найбільш широко в українській дитячій літературі представлений жанр гуморески. Класиком української гуморески вважається Павло Глазовий. Любов до рідної землі, до свого народу, вболівання за українську культуру відчуються в кожному рядкові: “Я так люблю веселий сміх. Здоровий сміх, що гріє всіх! Переливаю в слово радість, Яку в душі своїй зберіг. І я щасливий, що пишу Хорошим людям на потіху. Повлю в очах іскрини сміху І довго в серці їх ношу”[4]. Доволі розмаїтими є теми гуморесок П. Глазового: про школу і село, про вчителів, студентів, жінок тощо. Найбільш популярними залишаються гуморески, спрямовані на виховання підростаючого покоління, де відтворюються страхи дітей, даються корисні життєві поради, викриваються вади характерів. Хоч тексти цих творів і здаються простими, проте для дітей вони зрозумілі і необхідні, бо висвітлюють важливі для маленької людини проблеми:

От біда! Накоїв шкоди пустунець синок.

Татко врізав нижче спини, знявши поясок.

Той у сльози. Батько просить:

– Годі сльози лить.

Ну не плач, бо вже у мене аж душа болять. –

Та синочка це, як видно, мало утіша.

– Тут болять у мене дужче, ніж твоя душа [2].

Сучасне українське письменство продовжує традиції своїх попередників. Одним із таких авторів є Євген Дудар. Хоч його ім'я у літературному середовищі було відоме і раніше, проте не

втрачає актуальності і сьогодні. Він – автор понад 20 книг, численних публікацій у пресі, професійний актор-виконавець власних творів. Має звання заслуженого діяча мистецтв України, лауреат Літературної премії ім. Остапа Вишні, Міжнародної премії ім. Пилипа Орлика тощо. Працював редактором видавництва Львівського державного університету, переїхавши в Київ, влаштувався в редакцію журналу “Перець”. Як згадував сам автор: *“Писати почав змалечку. І одразу смішно. Плакала тільки вчителька...”* [3].

Крім звичного для літератури жанру гуморески, у творчій спадщині Є.Дударя з'являється жанр “казки-гуморески”. Особливість його, зокрема, в тому, що починається твір за традиціями казки, зі слів “жили собі дід та баба (чоловік і жінка)...” (“Летючий килим”, “Телесик” та ін.). По суті, це відомі українські народні казки, інтерпретовані письменником. Це зрозумілі і цікаві для дітей тексти, що знаходять позитивний відгук у них.

Наступним відомим серед дітей гумористом, твори якого введені до шкільної програми з української літератури (початкова школа) є письменник із Донеччини – Григорій Бойко. За спогадами сина Г.П.Бойка Вадима, письменницький талант був у батька спадковим. Він умів говорити віршами, складав пісні. Його твори представлені різними жанрами: вірші, скоромовки, лічилки, поеми, п'єси-казки, загадки. Загалом Григорій Бойко видав близько ста книжок для дітей, деякі з них перекладені мовами світу.

Г.Бойко продовжив традиції Остапа Вишні, Степана Олійника, але проектує на дитячу літературу. Поет умів розважити молодших читачів, з добрим гумором, дотепно й незлобиво показати вади дитячого характеру: замазура, брехун, ледар, недотепа, підлабузник, роззява, боягуз. Найвідомішими його творами стали – “Билиці дяді Гриця”, “Про дідуся Тараса”, “Смішинки”, “Хлопчик Ох”, “Ніс у сметані” та ін. Популярними жанрами у поета були також скоромовки-спотиканки та загадки. За мотивами своїх віршів поет зняв дитячі діафільми (колись популярні у дітей) “Ми на місяць летимо”, “Зелена аптека”, “Жива казка”, “Про Андрійка-невмивайка”, “Хлопчик Ох” тощо.

Із захопленням Грицько Бойко працював для дошкільнят. Для них він написав коротенькі веселинки та мініатюри. Вони не тільки бавлять малечу, а й несуть цікаві відомості про життя, природу, допомагають пізнавати довкілля:

*Хлопчик Толя молодець,
Тільки трішки хвастунець.
Якось ми ішли на став,
Він мені таке сказав:
– Слово честі, не хвалюся –
Я ні-чо-го не боюся!..–
Враз на слові цім – з дороги
Толі ящірка під ноги.
З переляку, у тривозі
Наш хвалько мерщій навтік.
Та спіткнувся на дорозі
Й прикусив собі язик!*

*Хто хвалитись полюбляє,
В кого звичка є така, –
Хай ці вірші прочитає
І прикусить язика! [1].*

Не менш відомим автором, який творив для дітей, був Степан Гриценко. Крім написання власних гуморесок, він займався перекладами українською мовою гумористичних віршів відомих російських та білоруських письменників. Його твори також є актуальними для маленького читача, оскільки порушують морально-етичні проблеми, розуміння поняття дружба, щедрість, доброта тощо: *“ Гуляючи в дворі, Сказав Климко сестрі: — Ану не будь ледача І розв'яжи задачу: Степан та Андріян Ходили на баштан. Не довго там були, Сім динь собі взяли. Дві дині з'їв Степан, А*

решту — Андріян. Що буде в Андріяна? Подумай-но як слід... Сестричка хитрувато Поглянула на брата: — В жаднюги Андріяна Болітиме живіт!" [5].

Отже, українські письменники, розробляючи гумористичні жанри для дітей, ставили перед собою не тільки завдання естетичного характеру, а й педагогічного спрямування. Ці твори повинні були в невимусненій жартівливій формі виховувати у підростаючого покоління морально-етичні якості. Література середини і другої половини ХХ століття була обмежена певними ідеологічними та цензурними критеріями, тому автори апелювали до дітей творами зі звичайною, зрозумілою для них побутовою тематикою, використовуючи доволі широкий спектр жанрів (гуморески, казки-гуморески, веселики, мініатюри, скоромовки-спотиканки тощо).

Література

1. Григорій Бойко// Режим доступу: <http://megaznaika.com.ua/virshi-boyko-veselunku-7.html>.
3. Гуморески Глазового для дітей// Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua/gumoreski-glazovogo-dlya-ditey/>.
4. Сміх заради життя, а не життя заради сміху// Режим доступу: <https://www.slideshare.net/Savua/e-dudar>.
5. "Сміхологія" Павла Глазового // Режим доступу: <https://mala.storinka.org.html>.
6. Степан Гриценко. Гуморески про дітей і для дітей// Режим доступу: <http://veselun.info/tvorchestvo/teatr-miniatur/stepan-gricenکو-gumoreski-dlya-ditej-i-pro-ditej.html>.

Росінська О.А.,

кандидат філологічних наук, доцент,
Київський університет ім. Бориса Грінченка

ІРОНІЧНА ДЕМІФОЛОГІЗАЦІЯ ХРОНОТОПУ В ПОСТМОДЕРНІЙ ПОЕЗІЇ

Внутрішня структура світобачення особистості, особливо в сучасний постмодерний період, є надзвичайно складною, фактично сформованою як результат взаємодії поєднаних між собою внутрішніх структур. Реальність сучасного культурного поля є нелінійною складною хронотопною конструкцією, дослідження якої дає можливості визначити певні вектори естетичного думання. Культурі постмодерну притаманне вільне маніпулювання знаками, кодами, символами, творення нової реальності, власне гіперреальності на основі цього маніпулювання. Це питання у філософському й загальнокультурному контексті досліджувалося Ж. Бодріаром, У. Еко; транскультурний феномен постмодернізму висвітлюється в роботі Т. К. Гуменюк, існує цілий ряд досліджень постмодерної української прози (І. Набитович, Л.Б. Лавринович, Т.М. Кисла, О.В. Вертипорох, Л.М. Калинська та ін.), однак специфічний хронотоп постмодерної української поезії не був досліджений комплексно. Таким чином, у контексті дослідження специфіки хронотопу постмодерного тексту констатування іронічної деміфологізації як способу творення нового часопростору є надзвичайно **актуальним**.

Об'єкт дослідження: художні тексти українських поетів постмодерного періоду – С. Жадана, Ю. Андруховича, І. Бондаря-Терещенка та ін.

Предмет дослідження: іронічна деміфологізація як спосіб конструювання поетичного хронотопу в постмодерній поезії.

Предмет дослідження формує його **новизну**, що полягає в розгляді текстів постмодерної поезії як особливої іронічної моделі художнього цілого, що не здійснювалося в сучасному українському літературознавстві системно, незважаючи на наявність досліджень феномена постмодерну.

Як зазначав У. Еко, «настає межа, коли модернізму далі йти нема куди, оскільки він виробив метамову, що описує його власні надзвичайні тексти... Постмодернізм – це відповідь модернізму: оскільки минуле неможливо знищити, поскільки його знищення веде до німоти, його треба переосмислити: